

INJINIRING SOHASI TALABALARINI O‘QITISHDA IJODKORLIKNING ROLI

Mohichehra Yalg‘osheva

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

tayanch doktoranti

yalgashevamohichehra@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqola ESP doirasida ta’lim jarayonida ijodiylikning ahamiyatini tahlil qilishga bag‘ishlangan bo‘lib, u talabalarning akademik muvaffaqiyatga erishishida muhim omil sifatida ko‘rilmogda.

Kalit so‘zlar: ESP, ijodiylik, injiniring, innovative teaching, creative learning, an’anaviy metod

Annotation. This article is devoted to the analysis of the importance of creativity in the educational process within the framework of ESP, which is considered an important factor in the academic success of students.

Keywords: ESP, creativity, engineering, innovative teaching, creative learning, traditional method

Аннотация. Данная статья посвящена анализу значимости творчества в образовательном процессе в рамках ESP (английский, специальный язык), которое рассматривается как важный фактор академической успеваемости студентов.

Ключевые слова: ESP, творчество, инженерия, инновационное обучение, креативное обучение, традиционный метод

Kirish. Hozirgi kunda maxsus maqsadlarga yo‘naltirilgan ingliz tilini o‘qitish sohasi qator o‘zgarishlar va muammolarni boshdan kechirmogda. Bu o‘zgarishlarning asosiy sababi – ko‘plab o‘qituvchilar hanuzgacha ESPni an’anaviy yondashuv asosida o‘qitayotganidir. Uzoq yillar davomida ESP ta’limi umumiy til o‘rgatishdagi klassik yondashuvdan jiddiy farq qilmagan: texnik va ixtisoslashgan lug‘atga biroz ko‘proq urg‘u berilgan bo‘lsa-da, o‘rgatishning asosiy uslubi umumiy til o‘rgatish bilan deyarli bir xil bo‘lib qolgan.

ESP (kasbiy yo‘nalgan ingliz tili)ni o‘qitishda til o‘zlashtirishga to‘sqinlik qilayotgan asosiy muammolardan biri bu an’anaviy metodlarga ortiqcha tayanuvchilikdir. Bunda til ko‘nikmalari yoki uning alohida tarkibiy qismlari – ayniqsa, lug‘at boyligi va grammatikaga alohida e’tibor qaratiladi, bu esa integratsiyalashgan yondashuvga ziddir. Ushbu muammoning samarali yechimlaridan

biri bu – ijodkorlikdan faol foydalanishdir. Texnik yo‘nalishdagi ta‘lim muhitida ingliz tilini o‘rgatishda ijodkorlik imkoniyatlari cheklangandek tuyulsa-da, aslida bu holat o‘qituvchi uchun ko‘plab yangi metodik yondashuvlarni amalga oshirish imkonini beradi.

Muhokama va natijalar: Til o‘qituvchilari o‘quv dasturini faqatgina til birliklari va texnik kontentga emas, balki til funksiyalari va ko‘nikmalariga asoslanib tuzishlari mumkin. Bunday yondashuv orqali zamonaviy va innovatsion matn tahlillari, turli mavzudagi muhokamalar, integratsiyalashgan ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan interaktiv va ko‘ngilochar mashg‘ulotlar, loyiha asosidagi topshiriqlar, onlayn resurslardan keng foydalanish hamda talabalar ishtirokini faollashtiruvchi ko‘p shaklli interaktiv usullarni joriy etish mumkin bo‘ladi.

ESP o‘qitish muammolarini hal qilish va ta‘limiy maqsadlarga erishish uchun ijodkorlik endi tanlov emas – bu zamonaviy jamiyat sharoitida zaruratga aylangan, ya‘ni: *“Uyg‘onish davrida ijodkorlik ayrimlar uchun hashamat bo‘lgan bo‘lsa, bugungi kunda u barcha uchun zaruriyatga aylangan.”* Ijodkorlik bugun omon qolish va kelajakda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan asosiy kompetensiyalardan biri sifatida qaralmoqda, ayniqsa texnologik o‘zgarishlar va jamiyatdagi kommunikatsiya shakllarining tezkor rivojlanishini inobatga olgan holda. ESP ta‘limida, umuman olganda esa butun ta‘lim tizimida ijodkorlikni tahlil qilganda, ijodiy o‘qish (creative learning) va innovatsion o‘qitish (innovative teaching) o‘rtasidagi farqni anglash muhimdir. Ijodiy o‘qish – bu shunchaki bilim olish emas, balki anglash, yangi idrok hosil qilish, fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish orqali sodir bo‘ladigan chuqur o‘rganish jarayonidir.

ESP (kasbiy yo‘naltirilgan ingliz tili) o‘qitishda til o‘zlashtirish samaradorligiga to‘sqinlik qilayotgan muammolardan biri, bu – an‘anaviy yondashuvlarga haddan tashqari tayanishdir. Bunday metodikalar ko‘pincha tilning alohida jihatlariga – ayniqsa, so‘z boyligi yoki grammatikaga – izolyatsiyalangan holda yondashadi. Bu holat muammoga sabab bo‘layotgan bo‘lsa, u holda muqobil yechim sifatida ijodkorlikka tayanish taklif etiladi. Garchi texnik yo‘nalishdagi ta‘lim muhiti ijodkorlikni rivojlantirish nuqtayi nazaridan cheklangan tuyulsa-da, aslida bu holat til o‘qituvchilari uchun ko‘plab imkoniyatlarni yaratadi.

Til o‘qituvchilari o‘quv dasturlarini til birliklari emas, balki til funksiyalari va ko‘nikmalariga asoslangan holda tuzishlari mumkin. Darslarda matnlarni yangicha va original yondashuvlar asosida tahlil qilish, vaziyatga asoslangan bahs-munozaralarni tashkil etish, integrallashgan ko‘nikmalarni o‘rgatishga qaratilgan o‘yinli faoliyatlarni joriy etish, loyihaga asoslangan topshiriqlar orqali baholash tizimini yo‘lga qo‘yish, internet resurslaridan keng foydalanish va turli interaktiv o‘zaro ta‘sir shakllarini

qo'llash orqali talabalarning faolligini oshirish mumkin bo'ladi. ESP va kengroq ma'nodagi ta'lim jarayonida ijodiy o'qitish va innovatsion ta'lim o'rtasidagi farqni hisobga olish muhim. Ijodiy o'qitish – bu shunchaki bilimni egallash emas, balki yangicha tushunchalar hosil qilish, tanqidiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish jarayonidir.

Bugungi kunda injiniring sohasining bitiruvchilari global muhitda o'z kasbini samarali olib borishlari uchun ko'plab yangi ko'nikmalarga ega bo'lishlari talab qilinadi. Ayniqsa, kommunikatsiya ko'nikmalari xalqaro darajada faoliyat yuritayotgan muhandislar uchun eng muhim va zaruriy ko'nikmalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Butun dunyo bo'ylab xalqaro texnik loyihalar sonining ortib borayotgani, turli mamlakat muhandislarining xalqaro hamkorlikda ishlashi bu ehtiyojni yanada kuchaytiradi. Shunday sharoitda ingliz tili – turli madaniyatlarga mansub bo'lib, ona tili ingliz tili bo'lmagan mutaxassislar o'rtasidagi asosiy aloqa vositasiga aylanmoqda.

Bo'lajak muhandislarning xorijiy til ko'nikmalari fan va tadqiqot ishlari, muhandislik ishlanmalari, ishlab chiqarish jarayonlari hamda boshqaruv faoliyati kabi sohalarda namoyon bo'ladi. Biroq, mavjud holatlar shuni ko'rsatmoqdaki, bitiruvchi muhandislar, xususan, ingliz tilida og'zaki va yozma shaklda samarali muloqot qilish bo'yicha yetarli darajaga ega emaslar.

Buni tajribalarda sinash maqsadida tajriba-sinov ishlarini o'tkazish uchun maydonchalar sifatida Qarshi davlat texnika universiteti, Jizzax davlat politexnika instituti, Samarqand arxitektura va qurilish instituti tanlab olindi. Tajriba-sinov ishlariga Qarshi davlat texnika universitetidan 91 nafar, Jizzax davlat politexnika institutidan 156 nafar, Samarqand arxitektura va qurilish institutidan 151 nafar jami 398 nafar respondent talabalar jalb etildi. Tajriba-sinov ishlari jarayonida, quyidagi vazifalarni hal etishga e'tibor qaratildi: ishchi farazning to'g'riligini tekshirish; talabalarning til kompetensiyalari, lingvistik, kommunikativ kompetentligini shakllantirishga doir tavsiyalarining samaradorligini tekshirish; tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan talabalarning til kompetentligini takomillashtirish modelining maqsadga muvofiqligi va ishonchliligini tekshirish; ehtimoliy kamchiliklarni aniqlash va ularni o'z vaqtida bartaraf qilish usullarini izlab topish; talabalarning til kompetentligi darajasini tavsiflovchi mezonlar samaradorligini tekshirish.

Xulosa.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerak-ki, injiniring sohasi talabalari 3-kursdan boshlab ESP yondashuvi asosida innovative teaching orqali darslarni o'rgansa, o'zlashtirsa bakalavr bosqichini bitirishda ular vatanimiz ravnaqiga hamda zamonaviy texnikalarni yurtimizda tez rivojlanishi va ommalashishiga, qolaversa O'zbekistonning

iqtisodiyotini tez va jadal rivojlanishiga o‘z hissalarini qo‘shadi. Bundan tashqari, har bir talaba bakalavr bosqichini bitirishda B2 CEFR daraja bilan bitirishga muvaffaq bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022
2. Mardonov Sh. Pedagogika fanidan o‘qitishning elektron-modulli didaktik ta‘minotini ishlab chiqish. – Chirchiq, 2021
4. Pedagogika fanidan izohli lug‘at. – Toshkent, 2009
5. O‘zbek pedagogik antologiyasi. Mualliflar jamoasi. – Toshkent, 1993.
6. Bordovskaya N., Rean A. Pedagogika. Sankt-Peterburg. 2001
7. Raximova D. Menejment asoslari. – Toshkent, 2021.
8. Botirova A.A., Solovova E.N. Chet tillarni o‘qitish metodikasi. Murakkab kurs: darslik. - 4-nashr. – M-T.: AST-Astrel, 2020.
9. Yalg‘osheva M. O. Injiniring sohasida talabalarning xorijiy til ko‘nikmalarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zarurati, O‘zbek filologiyasining dolzarb masalalari va uni o‘qitish metodikasi muammolari” mavzusidagi xalqaro an’anaviy ilmiy-amaliy anjuman
10. Yalg‘osheva M. O. Injiniring (muhandislik) yo‘nalishi talabalari uchun ingliz tili ko‘nikmalarini oshirishning pedagogik asoslari. Boshlang‘ich ta‘limning global masalalari: muammo, tadqiqot, nazariya, amaliyot xalqaro ilmiy-amaliy anjuman, 20-noyabr, 2025, 323-325
11. Berman I. M. (2020) Reading as a subject of education and as a psycholinguistic process. - In the book: Methods of teaching a foreign language at the university.
12. Galskova N.D. Language portfolio as a tool for assessment and self assessment of students in the field of learning foreign languages. – M.: MIR. 2019.